

naša djeca s posebnim potrebama

KLIKERIĆI iz našeg vrtića

Suzana Kovačić, psihologinja
Dječji vrtić Špansko
Zagreb

Unatoč rastu kompetencije odgajatelja u promišljanju poticanja razvojnog procesa djece, još uvijek se čini da je poticanje razvojnog procesa potencijalno darovite djece u uvjetima rada redovnih skupina nedostatno. Kako prepoznati potencijalno darovitu djecu u vrtiću i omogućiti im sudjelovanje i nadogradnju na aktivnosti za koje pokazuju gotovo zarazan interes, pročitajte u članku psihologinje Suzane Kovačić.

M: Teta, na koji način magnetske silnice utječu na vrtnju Zemlje?

O.: Ne znam, ali pogledat ću, pa ću ti reći sutra.

M.: Ne moraš, pročitati mogu i sam.

Ovako nam je odgovorio M. M., petogodišnji dječak. Darovitost se može odrediti kao sklop osobina koje omogućuju pojedincu da dosljedno postiže iznadprosječan uradak u jednoj ili više aktivnosti kojima se bavi. Darovitošću kod predškolske djece, predškolski psiholozi bave se zadnjih desetak godina. Rad, znanje i iskustvo J. Cvetković Lay bili su nam temelj za vlastita nastojanja.

Osobni potencijali svakog djeteta razvit će se ukoliko su osigurani optimalni uvjeti i podrška socijalne sredine. Darovita djeca su zahtjevna, znatiželjna, radoznala i kreativna. Ipak, u grupi su često neprepoznata i neprihvaćena od strane vršnjaka i odraslih. Osjećaju razliku između vršnjaka i sebe. Često su usamljena, teško uspostavljaju socijalne kontakte, razlikuju se od okoline po razmišljanjima i interesima i često imaju lošu sliku o sebi.

Potencijalno darovita djeca hoće i mogu više. Za njih su teški zadaci izazov, a ne opterećenje. Ukoliko im okruženje nije dovoljno stimulativno,

najčešće gube motivaciju, interes i postaju nemirni ili potpuno nezainteresirani. Ako sačuvaju inicijativu, često su to djeca koja ometaju rad, a ako nemaju inicijative, uglavnom vrlo malo komuniciraju s drugima i okolina ih često etiketira kao čudne.

Moderna praksa redovito usmjerava praktičare na kreiranje fleksibilnog okruženja za učenje te promišljanje razolikih aktivnosti za poticanje razvojnog procesa djece. Unatoč rastu kompetencije odgajatelja u zadovoljavanju kriterija takve prakse, još uvijek se čini da je poticanje razvojnog procesa potencijalno darovite djece u uvjetima rada redovnih skupina nedostatno.

Aktivnosti su sadržajno povezane s jakim stranama, kreirane tako da mobiliziraju jake strane u poticanju razvoja slabih.

Klikerići

S obzirom na to da suvremene pedagoške koncepcije pokazuju da rad s nadarenom djecom podrazumijeva posebne programe i aktivnosti usklađene s dječjim potrebama i potencijalima, odlučili smo se na uvođenje kraćeg programa za potencijalno

darovitu djecu. Nakon rasprave, djeca su odlučila da se zovemo 'Klikerići'. Cilj programa je primjereno poticanje razvoja osobnosti, specifičnih interesa i sposobnosti potencijalno darovite djece vrtičke dobi. Zadaće se odnose na tri sudionika odgojnog procesa: dijete, odgajatelja i roditelja.

Zadaće u odnosu na dijete

- identificirati potencijalno darovitu djecu;
- utvrditi sposobnosti, potrebe i interese takve djece;
- izraditi individualizirani program za svako darovito dijete;
- uvažavati specifične interese djeteta i produbljivati ih i poticati širenje temeljnih znanja i verbalnih sposobnosti;
- kreirati uvjete u kojima dijete uči ono što ga zanima, na način koji mu odgovara;
- poticati razvoj ustrajnosti, neovisnosti i kreativnosti u radu;
- poticati socijalni i emocionalni razvoj djeteta primjeren dobi, a osobito razvoj socijalnih vještina.

Zadaće u odnosu na odgajatelje

- educirati odgajatelje o karakteristikama nadarene djece;
- razvijati osjetljivost za uočavanje i identificiranje darovite djece;
- motivirati odgajatelje u stjecanju znanja i radu s darovitom djecom u skupini;
- poticati uvažavanje osobnosti darovite djece.

Zadaće u odnosu na roditelje

- podržati roditelje u odgoju darovitog djeteta;
- educirati roditelje o prepoznavanju karakteristika darovite djece;
- upoznati roditelje s načinom zadovoljavanja potreba i razvijanjem specifičnih interesa djece.

U literaturi (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 1998.) se navodi da darovita djeca od odraslih traže minimum pomoći i mentorstva u području u kojem su aktivna. Uglavnom uče samostalno.

naša djeca s posebnim potrebama

Dječja usmjerenost u pojedinim aktivnostima dobar je pokazatelj u kojem smjeru planirati

Darovitost se može odrediti kao sklop osobina koje omogućuju pojedincu da dosljedno postigne iznadprosječan uradak u jednoj ili više aktivnosti kojima se bavi

Otkrića do kojih dođu motiviraju ih. Probleme rješavaju na neobične načine. Pokazuju intenzivan i opsesivan interes za područje i sposobnost oštrog fokusiranja. Udubljuju se potpuno, ponekad pri tome ignorirajući vanjski svijet.

Zemaljski svemirci

Inspiracija nam je dječak R. Na prvi naš sastanak R. je donio dvije kutije materijala o svemiru. S roditeljima je izradio sve planete i plakat Sunčevog sustava. U prostoru ih je postavio onako kako su doista raspoređeni u svemiru. Sačinio je plakat i slikovni tumač svih važnih pojmova za temu o kojoj govorimo: sustavoid, planetoid, galaksije, zvijezde, crvotočina, plinovi, Veliki prasak, meteoriti, zvijezde, Hubble, mliječna staza, planeti Sunčevog sustava, Apollo 11. Djeci je pokazao i objasnio sve što je donio, a ona su pitala i pitala... (npr. B.: 'Ako je Sunce zvijezda, i ako će ona ugasiti, što će biti kad se ugasi? Hoće li nastati novo Sunce?')

I tako je počeo projekt Svemir. A. (6. godina) je komentirao: 'Ljudi koji žive na Zemlji su također svemirci, jer je Zemlja u svemiru.'

To što smo se usmjerili na jednu temu, nije nas onemogućilo u poticanju razvoja kreativnosti. Smišljali smo: Što ako se planeti počnu vrtjeti u suprotnim smjerovima? Što bi bilo kad ne bi bilo gravitacije? Kako bi izgledala kuća na Mjesecu, Božić u svemiru, Disanje u svemiru, svemirci, svemirska odijela... i sve ostalo što nam je palo na pamet. Poticali smo dječju aktivnost, znatizelju i promišljanje. Promišljajući o idejama suvremene prakse, došli smo do ideje da, ukoliko R. može, uz malo poticaja

Naše iskustvo govori da su darovita djeca stručnjaci u području svog interesa

Uz malo podrške, oni pripremaju sredstva i izlaganja o temama kojima se bave

i sva ostala djeca mogu prezentirati svoja područja interesa.

- L. nas je učio o početku života na Zemlji i dinosaurima;
- D. o vulkanima;
- V. o povijesti automobila bube;
- I. o Egipćanima;
- A. nam je kompetentno izvodio pokuse iz kemije (kako spajalica pliva na vodi, kristalizacija soli i modre galice) i upoznao nas s kemijskim formulama.

Moram priznati da i mi, voditeljice (odgajateljice Renata Pelt, Dijana Jakosović i psihologinja Suzana Kovačić), svakodnevno naučimo mnogo stvari o kojima prije nismo mnogo znale.

Što s kreativnom djecom koja nisu znanstvenici i istraživači?

- I. nam je pričala priče i bajke;
- F. je izrađivao dječje igre, karte i slikovnice;
- H. je radila igrokaze i radne listove sa zadacima koje smo rješavali za zadržavanje;
- K. je stručnjak za matematiku, specializirao se za izradu zadataka iz tog područja.

Aktivnosti po mjeri djeteta

Dječja usmjerenost u pojedinim aktivnostima dobar je pokazatelj u kojem

smjeru planirati. Ukoliko pratimo iskazanu kompetenciju djeteta u pojedinim vještinama, najčešće ćemo praćenjem i uvidjeti obrazac kojim dijete najuspješnije uči. U planiranju odgojno-obrazovnog rada s djetetom treba obratiti pozornost na interese djeteta: čime se najčešće igra, što najčešće bira i na koji način manipulira sadržajem koji izabire.

Pri određivanju cilja odgojno-obrazovnog rada važno je poznavati djetetove jake i slabe strane. Jake strane čine djetetovi interesi, omiljene aktivnosti, aktivnosti u kojima dijete pokazuje usmjerenost. Slabe strane čine vještine u kojima je dijete posebno nesigurno, vještine koje dijete izbjegava i koje ruše samopouzdanje djeteta.

Nakon što odredimo ciljeve, možemo planirati daljnje aktivnosti. Aktivnosti su sadržajno povezane s jakim stranama, kreirane tako da mobiliziraju jake strane u poticanju razvoja slabih, a uključuju prilagodbe materijala, prostora i načina davanja uputa.

Planiraju se i potrebne prilagodbe u odgojnom radu, koje uključuju:

- oblike rada (grupa, manja grupa, individualno);
- načine učenja koji najviše odgovara

pojedinom djetetu (uz mentora, u paru, u maloj grupi, uz brojna ponavljanja);

- način davanja uputa djetetu (verbalno, gestom, model učenja);
- odnos prema djetetu (pauze, više vremena, potkrepljenja izbor, postavljanje granica);
- organizaciju aktivnosti (individualan raspored).

Naše iskustvo u radu s darovitimama uvjerilo nas je da su darovita djeca stručnjaci u području svog interesa. Uvažavajući njihovu stručnost, pružili smo im priliku da svoja znanja prenesu drugoj djeci. Uz malo podrške, oni pripremaju sredstva i izlaganja o temama kojima se bave. Svoja znanja prenose drugoj djeci. Ona ih netremice slušaju. O koristi ovakvog pristupa suradničkog učenja nije potrebno debatirati. Osjećaj osobnog uspjeha uz povoljnu klimu i komunikaciju u skupini pozitivno djeluje na razvoj djetetovih potencijala u svim područjima, što trajno utječe na kvalitetu života djeteta, njegove primarne sredine i društvo u cjelini.

Literatura:

1. Cvetković Lay, J.; Sekulić Majurec, A.: *Darovito je što ću s njim*, Zagreb, Alinea, 1998.
2. Cvetković Lay, J.: *Darovito je što ću sa sobom?*, Zagreb, Alinea, 2008.